

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií



Teze diplomová práce

Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR

Bc. Barbora Dupalová

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn:

Tato diplomová práce se zabývá znalostní ekonomikou a vzděláváním v České republice. V první části práce jsou popsány pojmy, které patří do znalostního řetězce a následně je charakterizována znalostní ekonomika. Další část se věnuje lidským zdrojům a lidskému kapitálu. V posledních kapitolách teoretické části je definováno téma vzdělávání, kde je charakterizován mezinárodní systém klasifikace vzdělávání, dále celoživotní vzdělávání a vzdělávání dospělých. Na závěr jsou definovány stupně vzdělávacího procesu v České Republice.

Analytická část diplomové práce se zabývá mezinárodním srovnáním dosažené úrovně vzdělání České republiky dle Eurostat a v rámci hodnocených zemí OECD. Druhá část je zaměřena na vlastní výzkum s cílem zjistit názor a přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání a zvyšování si tak své kvalifikace.

Klíčová slova:

znalostní ekonomika, vysokoškolské studium, systém vzdělávání, školství, vzdělanost, lidské zdroje, lidský kapitál

Cíl a metodika:

Cíl práce

Cílem práce je popsat podstatu a fungování znalostní ekonomiky, analyzovat různé klasifikace vzdělávání v rámci mezinárodního systému a charakterizovat stupně vzdělávacího procesu v České republice. Dalším cílem je porovnání úrovně vzdělávání v České republice v rámci Evropské unie a v rámci členských zemí OECD a na závěr v rámci vlastního průzkumu zjistit názor a přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání.

Metodika

Práce bude rozdělena na dvě části. Nejdříve budou nastudovány odborné literární zdroje a internetové stránky, kde budou získány informace k dané problematice. Následně bude proveden jejich rozbor, jehož výsledkem bude ucelený přehled dané problematiky. Daná problematika bude pomocí syntézy seříděna do jednotlivých kapitol. Podrobně bude

provedena analýza znalostní ekonomiky, lidských zdrojů a lidského kapitálu. Dále bude analyzováno vzdělávání, konkrétně pojmu jako takového a klasifikace jednotlivých forem vzdělávání dle mezinárodního systému a následně stupňů vzdělávání používaných v České republice. Veškeré použité prameny budou uvedeny v příloženém seznamu literatury.

V analytické části bude použito metody komparace, kde dochází ke srovnání výsledných dat České republiky v rámci Evropské unie a s ostatními členskými zeměmi OECD. V druhé části analytické práce bude použito dotazníkové šetření zaměřené na názor a přístup obyvatel k dalšímu vzdělávání. V závěru práce budou shrnuty výsledky diplomové práce a pomocí indukce zobecněny získané poznatky.

Teoretická část:

V teoretické části práce byly nejprve analyzovány pojmy znalostní ekonomiky, lidských zdrojů a lidského kapitálu. Se znalostní ekonomikou jsou spojeny tři důležité faktory, jako je existence kvalitního vzdělání, schopnost inovací v ekonomice a správné využívání informací a znalostí. Pokud se budou tyto faktory správně využívat, mohou změnit konkurenceschopnost země. Lidský kapitál lze definovat jako soubor vrozených a získaných schopností, dovedností, vědomostí, návyků, zkušeností, talentu a energie, které jsou využívány k výrobě produktů. Lidé jsou ti, kteří zajistí dlouhodobé a úspěšné působení podniku na trhu. Lidský kapitál je souhrnem investic vložených do pracovní síly. Nejdůležitějším druhem lidského kapitálu je vzdělávání, které je sice výdajem zdrojů v určitý okamžik, ale díky tomu se v budoucnu zvýší produktivita práce. Vzdělávání bylo charakterizované z hlediska jednotlivých forem vzdělávání dle mezinárodní klasifikace ISCED a jednotlivých stupňů vzdělávání v České republice. Vzdělávání je proces, ve kterém lidé získávají nové znalosti, postoje a dovednosti. Je to dlouhodobý proces, jelikož probíhá v průběhu celého života. Vzdělávání je nedílnou součástí lidské společnosti. Vzdělávání se dle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED dělí na: vzdělávání v raném dětství, primární vzdělávání, nižší sekundární, vyšší sekundární, postsekundární, krátký cyklus terciálního vzdělávání, bakalářské vzdělávání, magisterské a doktorské.

Praktická část:

Vzdělanost je v této práci zaměřena především na jednotlivé úrovně dosaženého vzdělání obyvatel. V porovnání se zeměmi sledovanými dle Eurostat i dle OECD, se Česká republika ve většině případů řadila k průměrným až lehce nadprůměrným zemím. V rámci hodnocených zemí dle statistických dat Eurostat se Česká republika řadí k nejlepším zemím s nejnižší dosaženou hodnotou základního vzdělání. Zaujímá také přední příčku s dokončeným alespoň vyšším sekundárním vzděláním. Na úrovni vyššího sekundárního a postsekundárního vzdělání má Česká republika dokonce první místo s nejvyšším poměrem vzdělaných lidí. Na úrovni terciálního vzdělání se i přes zvyšující účast ve vzdělání umístila pod průměrem zemí EU-28. Dosažený podíl terciálního vzdělání u mladší populace se sice o něco zlepšil, ale stále se řadíme k zemím s nízkou vysokoškolskou vzdělaností. Podíl vzdělání v České republice v rámci hodnocených zemí OECD se řadí na druhé místo s dosaženým alespoň vyšším sekundárním vzděláním, převyšuje tak průměr zemí OECD. Na úrovni terciálního vzdělání má Česká republika celkově jeden z nejnižších podílů dosaženého vzdělání v rámci OECD, ale na druhou stranu má jeden z nejvyšších podílů dospělých, kteří dosáhli magisterského stupně vzdělání. Dosažená úroveň vzdělání má podstatný vliv na trhu práce. Z výsledků srovnání jednotlivých zemí je patrné, že je úroveň vzdělání určující nejen pro míru nezaměstnanosti v dané zemi, ale má i podstatný vliv na ekonomickou úroveň jedince i celé společnosti. Na základě těchto poznatků bylo provedeno dotazníkové šetření zaměřené na názor a postoj obyvatel k dalšímu vzdělávání ať už k formálnímu, nebo ke vzdělávacím kurzům. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 167 respondentů a většina z nich považuje další vzdělávání za důležité a také se nadále vzdělávají. Nejčastěji se vzdělávají v cizích jazycích nebo počítačové gramotnosti za účasti lektora. Respondenti během roku absolvují průměrně 1 až 3 vzdělávacích kurzů a do vzdělávání jsou nejčastěji ochotni investovat do 500 Kč měsíčně.

Závěr:

V České republice se každým rokem úroveň dosaženého vzdělání zvyšuje. Vzhledem k tomu, že je školství v České republice oproti jiným zemím financované ze státního rozpočtu, může být jedním z důvodů, že poptávka po vzdělání neustále roste a následně s vyšší kvalifikací se zvyšuje konkurence na trhu práce. V rámci diplomové práce bylo zjištěno, že je vzdelanost v České republice poměrně na dobré úrovni, v porovnání se státy Evropské unie a zeměmi OECD se řadíme k lepšímu průměru. Na úrovni vzdělání alespoň vyšším než je sekundární vzdělání dosahuje Česká republika dokonce na druhou nejlepší příčku ze zemí OECD. Na druhou stranu v terciálním vzdělání jsme ve srovnání s ostatními zeměmi podprůměrní. Na základě vlastního průzkumu bylo zjištěno, že lidé mají snahu se dále vzdělávat a zvyšovat si tak svou kvalifikaci. Uvědomují si, že je to důležité pro jejich šanci na pracovním trhu, výši platu a celkově kvalitu lidského života.

Použitá literatura:

- (1) **Barták, Jan. 2008.** *Od znalostí k inovacím: tvorba, rozvíjení a využívání znalostí v organizacích.* Praha : Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-03-5.
- (2) **Český statistický úřad.** *Klasifikace oborů vzdělání CZ-ISCED-F 2013.* [Online] [Citace: 26. 10. 2016.] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-oboru-vzdelani-cz-isced-f-2013>.
- (3) **Education at a Glance 2015.** *OECD iLibrary.* [Online] [Citace: 02. 08. 2016.] Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2015_eag-2015-en.
- (4) **Kameníček, Jiří. 2012.** *Lidský kapitál: bohatství, které dřímá v nás.* Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2012. ISBN 978-80-246-2139-5.
- (5) **Kislingerová, Eva a kol., a. 2008.** *Inovace nástrojů ekonomiky a managementu organizací.* Praha : C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-882-8.
- (6) **Severová, Lucie a Šrédli, Karel. 2010.** *Znalostní ekonomika.* Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-2131-1.
- (7) **Truneček, Jan. 2004.** *Management znalostí.* Praha : C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-884-3.